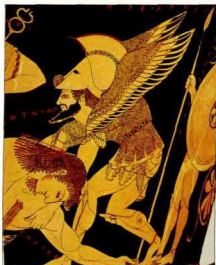

27. Πλήρης χαλκή πανοπλία από θαλαμοειδή τάφο των Δένδρων της Αργολίδας (περ. 1425 π.Χ.).

28. Πλήρης κωδωνόσχημος θώρακας, που βρέθηκε σε υστερογεωμετρικό τάφο του Αργούς (650-625 π.Χ.).

29. Φολιδωτός θώρακας σε ερυθρόμορφο αγγείο του 6-5ου αι. π.Χ. (του ζωγράφου Ευφρόνιου. Παριστάνει τον θάνατο του Σαρπηδόνα).

30. Στο ανάγλυφο του Αριστοναούτου φαίνεται καθαρά ο θώρακας με δύο σειρές γλωσσίδες στο κάτω του μέρος (4ος αι. π.Χ.).

Ο ΟΠΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (4)

Ο ΘΩΡΑΚΑΣ

Την πρώτη μαρτυρία για τη χρήση θώρακα στον ελλαδικό χώρο την βρίσκουμε στην Ιλιάδα, όπου αναφέρεται το επίθετο **λινο-θώραξ** (B 529, 830). Είναι πιθανό οι πρώτοι θώρακες να ήταν κατασκευασμένοι εξ ολοκλήρου από λινό (επάλληλα στρώματα λινού), εξ ου και τίποτα δεν απομένει από αυτούς. Μαρτυρίες για παρόμοιους θώρακες, αλλά γι' άλλους λαούς, μας παραδίδουν αρχαία κείμενα (Πέρσης: Ξενοφ., *Κυρ. Παιδ.*, Σ 4.2 - Φοίνικες: Παισ., Στ' 19, 4 - Αιγύπτια: Ηρόδ., Β' 182 και Γ' 47).

Από αρχαιολογικές μαρτυρίες αντλούμε τις πληροφορίες για τρεις τύπους θώρακων της Μυκηναϊκής περιόδου: α) ο πρώτος, ο **πλήρης θώρακας**, είναι φτιαγμένος εξ ολοκλήρου από μέταλλο και καλείται **στάδιος** ή **στατός** γιατί, όταν τον ακουμπούσε κανείς καταγής, «ίστατο» όρθιος. Τον αποτελούσαν δύο επικυρτές πλάκες από ορείχαλκο, ή σπανιότερα από σίδηρο, τα **γυαλα**, που κάλυπταν αντίστοιχα το στήθος και την πλάτη του πολεμιστή, β) ο **λεπιδωτός** ή **φολιδωτός** θώρακας, στον οποίο, επάνω σε ένα ευλύγιστο υπόστρωμα (λινό ή δέρμα) έραβαν φολίδες (λέπια) από ορείχαλκο ή κόκαλο, και γ) ο **πανιωτός** θώρακας, που αποτελείτο από παράλληλες οριζόντιες μεταλλικές ταινίες.

Το πληρέστερο δείγμα παρόμοιου αμυντικού οπλίου το έχουμε από θαλαμοειδή τάφο των Δένδρων Αργολίδας. Αποτελεί πλήρη **πανοπλία** (του 1425 π.Χ. περίπου, εικ. 27).

31. Στον μεγάλο τάφο του τύμβου της Βεργίνιας ήταν τοποθετημένα τα όπλα του νεκρού, μεταξύ των οποίων και ο σιδερένιος θώρακας με τη χρυσή διακόσμηση από ταινίες και διακόρη με λεοντοκεφαλές (4ος αι. π.Χ.).

32. Τοιχογραφία του τάφου του Λύσινας και Καλλικλέους (τέλος 2ου αι. π.Χ.), όπου εικονίζονται τα όπλα των Μακεδόνων πολεμιστών.

33. Περιλοιμία θώρακας από δέρμα και χάλκινες επιχρυσωμένες φολίδες, από το Δερβένι (β' μισό του 4ου αι. π.Χ.).

Στη Γεωμετρική εποχή (725 π.Χ.) ανήκει **καμπανόσχημος, πλήρης θώρακας** από ορείχαλκο, που βρέθηκε στο Άργος (εικ. 28). Το μήκος του έφτανε τα 49 εκ. Ο πλήρης θώρακας, που προσέφερε τη μεγαλύτερη προστασία σε σχέση με τους άλλους τύπους θωράκων, χρησιμοποιήθηκε στην Ελλάδα επί δύο περίπου αιώνες. Τον θώρακα συμπλήρωναν οι **επιωμίδες**, δύο σταθερά προσαρμοσμένες στο πίσω γυάλο μεταλλικές πλάκες, που δένονταν στο μπροστινό γυάλο. Τα όπλα που δένονταν στο κάτω μέρος του στέρνου, έως τον λαϊμό. Άλλο μέρος του θώρακα ήταν οι **πτερυγες**, δερμάτινα γλωσσίδια ή μικρές μεταλλικές πλάκες που, σε μία ή σε δύο σειρές, προσαρμόζονταν στο κάτω άκρο του θώρακος, για να προστατεύουν το κάτω μέρος του κορμού (εικ. 29, 30, 32). Παρόμοια εξαρτήματα προσαρμόζονταν καμιά φορά και στον δεξιό ώμο, ώστε να προστατεύεται ο πολεμιστής όταν σήκωνε το δεξί του χέρι για να χτυπήσει τον εχθρό. Άλλο εξάρτημα του θώρακα ήταν το **περιλοιμία** (εικ. 33), για συμπληρωματική προστασία, καθώς και η **μίτρα**, που ήταν μεταλλική πλάκα η οποία προσαρμόζονταν στο μπρος κάτω μέρος του θώρακος ή την έδεναν στη μέση.

Ο πλήρης θώρακας είχε όμως δύο βασικά μειονεκτήματα: ήταν πολύ βαρύς, ζύγιζε περί τα 8-9 κιλά, και δεν είχε καμία ευλιγισία. Έτσι, ο πολεμιστής γινόταν άκαμπτος και δυσκίνητος. Γι' αυτόν το λόγο βρέθηκε η μέση λύση, με τους άλλους τύπους που αναφέραμε πιο πάνω.

Άλλος τύπος ήταν τα **ημιθώρακια**, που επέβαλε ο Μέγας Αλέξανδρος στους πολεμιστές του. Ήταν μισοί θώρακες, που προστατεύαν μονάχα το στέρνο των στρατιωτών, έτσι ώστε να εμποδίζονται οι δειλοί να τραπούν σε φυγή, αφού είχαν ακάλυπτη την πλάτη τους.

Οι θώρακες ήταν συχνά στολισμένοι είτε με επιθέματα είτε με εγχάρακτα σχέδια (εικ. 31). Οι καλύτεροι τεχνίτες ήσαν οι Αθηναίοι και οι Κορινθίοι.